

*alapja legyen – ha kell – hosszú-hosszú éveken át az egymást osztály és társadalmi különbség nélkül igaz magyar testvérként szerető, támogató és soha el nem lanyhuló nemzeti összefogásnak.*⁷

FÁBIÁN BORBÁLA

Történelmi legendák és tények

HAHNER PÉTER:

100 Történelmi tévhit. Avagy amit biztosan tudsz a történelemtől – és mind rosszul tudod...

Budapest, 2010, Animus Kiadó. 320 oldla

Rendkívüli könyvbemutatónak adott otthont 2010. június 3-án a szombathelyi Berzsenyi Dániel Megyei Könyvtár, ahol Hahner Péter, a Pécsi Tudományegyetem újkortörténeti tanszékének vezetője ismertette legújabb történelmi ismeretterjesztő művét. Előadása valamennyi korosztály érdeklődésétől övezve, telt ház mellett zajlott. A szerző nem hazudtolta meg hírnevét, s pazar stílusban beszélt könyve megírásának körülményeiről és az apró műhelytitkokról.

A kötet korántsem tartalmazza valamennyi téves történelmi mítoszunk cáfolatát. A szerző szándékosan nem törekedett a teljességre még magyar viszonylatban sem, hiszen a Görgei árulásával, Zrínyi Miklós meggyilkolásával vagy a trianoni békével kapcsolatos legendák régóta ismertek, e témákról az érdeklődő olvasók már hosszú évek óta olvashatnak akár önálló könyveket is. Hahner Péter ezzel szemben inkább olyan közismert, mindenki által elfogadott történelmi tévhitet „ismertet meg” velünk, amelyeknek megdöntése szinte tabuszámba megy. Ezeket a régi, elavult, hiányos ismeretanyagon nyugvó legendákat a modern történelmi kutatások megcáfolták már ugyan, ám még nem mentek át a köztudatba – ilyen például, hogy a rómaiak sóval hintették be a lerombolt Karthágó helyét. Más történetek a marxista történelemszemléletnek köszönhetik létüket, s mivel módfelett leegyszerűsítik a valóságot, a mai napig makacsul tartják magukat az emberek kollektív tudatában. Példa erre a feudalizmust felszámoló polgári forradalmak mítosza, melyet természetesen majd a szocialista mozgalmak és forradalmak mítoszai követnek. A történelmi tévhitet egy másik csoportja egy közösség vagy nemzet múltját tünteti fel kedvezőbb színben. Igen tartósaknak bizonyulnak

a más csoportok, közösségek, vagy nemzetek iránt táplált előítéleteinket megerősítő mítoszok is – mint például az indiánok kiirtásának legendája az Egyesült Államokban –, más legendákat pedig – mint a Kennedy-gyilkosság állítólagos rejtélye – a média munkatársai tartanak állandó izzásban a közönség figyelmének fenntartása érdekében.

A könyv elolvasása után egycsapásra megváltozik a véleményünk nagyon sok, belénk ivódott előítéletről. Az ókort nem fogjuk többé elsősorban a rabszolgaság intézményével azonosítani, sem Nérot annyira eszement és idióta zsarnoknak tartani, hogy felgyújtsa Rómában saját palotáját és múkincsgyűjteményét. A középkori urakról kiderül, hogy nemhogy erényövet nem használtak a valóságban, de az „első éjszaka jogával” sem rendelkeztek; a középkori emberek sem voltak ostobák, egyáltalán nem tartották laposnak a Földet. Lucrezia Borgiát és Medici Katalint sem gondoljuk ezek után romlott méregkeverőnek, s a magyar nemességet sem vádoljuk majd a mohácsi síkon, vagy a győri csatában elszenvedett vereségéért. Ugyancsak nem tartjuk majd kizárólag a fehér ember bűnének az újkori rabszolga-kereskedelmet és az indiánok kiirtását sem. Hahner Péter kutatásainak, szemléletformálásának hatására előítéleteinket sutba vágva megváltoztatjuk korábbi nézetünket a feleségeit „lenyakasztató” VIII. Henrik angol, a „véres kezű, veszedelmes zsarnok” II. Fülöp spanyol, a „gyenge kezű” XIII. Lajos, a „cinikus” XV. Lajos és a „buta, lusta, tehetégtelen” XVI. Lajos francia királyokról, valamint a neveléses pojácaként elhíresült III. Napóleonról, s Mária Teréziát és II. Katalint sem fogjuk ezután gátlástalan férfifalóknak, Viktória királynőt prúd, álszent asszonynak tekinteni. Al Caponét sem tartjuk majd ártatlan emberek tömeges gyilkosának, s Adolf Hitler sem egyheréjű szobafestőként fog lelki szemeink előtt megjelenni, ugyanúgy, ahogy Nixon sem az USA legrosszabb elnökeként.

Az előítéletek után lássuk, milyen belénk ivódott történelmi mítoszokat dönt meg a könyv!

Spartacus a nem tekinthetünk úgy tovább, mint az egyetlen szabadság igazságos harcosára. A Szent Koronával kapcsolatos ismereteink is módosulnak némileg, s Könyves Kálmán királyunkat sem véljük majd annyira korát meghaladó, felvilágosult uralkodónak, aki betiltott Magyarországon mindennemű boszorkányégetést. Hódító Vilmost pedig nem tartjuk majd az utolsó eredményes hadvezérnek, aki hadseregével sikert ért el Angliában.

⁷ KNÉZY 1940. 199.

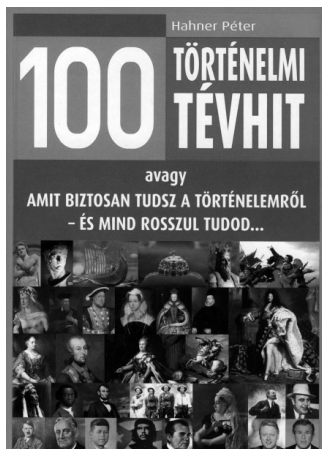
Megtudhatjuk, hogy Magyarország partjait soha nem mosta három tenger, hiszen hazánk és Lengyelország között csakis perszonálunió állt fenn, nem pedigrillen államszövetség. (Ráadásul Lengyelországnak Nagy Lajos királyunk korában amúgy sem volt tengerpartja, hiszen abban az időben a Balti-tenger délkeleti részét a Német Lovagrend birtokolta, melyet csupán a XV. század folyamán szereznek meg Lengyelország királyai.)

A legnagyobb meglepetés Dugovics Titusz hőstettének megkérdőjelezése. Hiteles történelmi források bizonyítják, hogy a mítosz 1824-ben keletkezett. A Vas vármegyei Nemesdömölkön élő Dugovics Imre kérésére a történetet Döbrentei Gábor jelentette meg a *Tudományos Gyűjtemény* hasábjain. Dugovics Imre persze megpróbálta „hiteles dokumentumokkal” alátámasztani igazát, ám az iratokról utólag kiderült, hogy hamisítványok: Kresznerics Ferenc sági plébános készítette őket, tehát az egész legenda nem más, mint egy kétes eredetű nemesi család kísérlete tekintélye növelésére.

A könyvben foglaltak ismeretében I. Erzsébet angol királynőt már nem tekintjük többé rendkívül sikeres uralkodónak, az erdélyi fejedelmeket sem tartjuk a magyar szabadság gáncs nélküli lovagjainak. A Vasárlarcos sem magas rangú, fontos személyiség, II. József sem a haladás bajnoka. A kötetből megtudhatjuk, hogy ünnevelt forradalmaink nem voltak feltétlenül polgáriak, egységes egészet pedig abszolút nem alkottak.

Hahner Péter Leninről is lerántja a humanista leplet, mely szerint a kommunista kísérlet alapvetően jó volt, csak Sztálin tette tönkre. Ezzel szemben az igazság az, hogy ami a gyakorlatban megvalósult, az a rendszer lényegéből következett. Ennek kialakítója, megvalósítója és végső soron legmarkánsabb képviselője Lenin volt. A magyarországi tanácsköztársaság létrejötte nem szocialista forradalom volt, sokkal inkább államcsíny, s Muszolini hatalomátvétele sem a Rómába vonulásnak „köszönhető”, hanem politikai alku eredményének.

A kötetből kiderül, hogy a kommunisták nem játszottak feltétlenül vezető szerepet az antifasiszta küzdelmekben; a világot sem Jaltában osztották fel egymás között a győztesek, csupán jogilag ra-

tifikáltak egy kialakult katonai helyzetet. A Rosenberg házaspárról alkotott marxista mítoszt is helyére teszi a szerző, akinek a Kennedy elnökről mind a mai napig töretlenül élő, pozitív képet is sikerül megmásítania az olvasóban. A könyvet végül Bill Clinton „szerelmi” botrányának, valamint az Egyesült Államok 2003-as iraki háborújának közhiedelmeivel zárja a neves történész.

Összegzőképpen elmondhatjuk, hogy Hahner Péter műve magas színvonalon megfelel a tudományos ismeretterjesztő munkáktól elvárható kritériumoknak. A kötet szerkezeti felépítése logikus, stílusa frappáns, kifejezőmódja élvezetes, nyelvezete közérthető. A szerző tökéletesen elérte célját: olvasó nagyközönségének olyan értékes, érdekes és olvasmányos kötetet nyújtott át, amelynek lapjain a tényszerű igazság feltárása közben kártyavárként dőlnek össze ránk hagyományozódott történelmi tévhitek. BÍRÓ TEOFIL

Retorika és jog

Marcus Tullius Cicero összes perbeszédei.

Fordította, jegyzetekkel ellátta és a bevezetést írta: Nótári Tamás. Szeged, 2010, Lectum Kiadó. 1276 o.

Marcus Tullius Cicero kétségtelül a római prózairodalom csúcса, beszédei mindmáig példaként, tananyagként szolgálnak-szolgálhatnak a felnövekvő rétor- és jogászgenerációk számára. Magyar nyelven Nótári Tamás fordítói munkájának köszönhetően vehetjük első alkalommal kézbe a nagy szónok összes perbeszédét. Az alábbiakban e perbeszédék jogi jelentőségéről kívánunk néhány szót ejteni.

A kötet a következőképpen épül fel. A fordítás módszerét és a fordító szándékát bemutató előszó (7–12. old.) után Nótári Cicero életét, munkásságát és korának büntetőeljárást vázolja az olvasó előtt (13–48. old.), hiszen e nélkül a beszédek nem volnának érthetőek. Ezt a beszédek kronológiai rendjének megfelelő bevezető tanulmány követi az egyes *oratiók* történeti, jogi, irodalmi háttéréről (49–150.). A fordítások (151–1074.) után az ezekhez kapcsoló-